

Casino (Centre Instructiu i Recreatiu)

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Carrer Àngel Guimerà, 17
Alçada: 326

Coordenades:

Latitud: 41.86252
Longitud: 1.8765
UTM Est (X): 406754
UTM Nord (Y): 4635122

Classificació

Número de fitxa 08018 - 264
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Eclecticisme
Segle XX
Any 1910
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Número inventari IPA 16262
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Lúdic/Cultural
Titularitat Privada
Titular: 6853311DG0365S0001DW

Fitxes associades:

[Carrer Àngel Guimerà \(Carrer Vell\)](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Descripció

Edifici entre mitgeres emplaçat al nucli urbà de Balsareny que acull la seu del Centre Instructiu i Recreatiu, popularment conegut com el Casino. Fou edificat a la primera dècada del segle XX en un estil eclèctic de vagues ressonàncies romàntiques, especialment a la part posterior que dóna a una petita terrassa amb jardí. Consta d'un cos principal (de planta rectangular amb planta baixa i un pis) i té un cos més estret adossat a la part posterior.

La façana principal, que dona al carrer Àngel Guimerà, no presenta cap element especialment rellevant, a excepció potser del balcó corregut en el qual destaca una barana de ferro forjat amb una original decoració a base d'espitals que creen un efecte visual. També són remarcables els batents de fusta treballada del portal i la finestra lateral. La composició s'ordena en base a dos eixos d'obertures. El parament és pintat d'un color rosat, i tant el balcó com el ràfec es sustenten sobre un seguit de mènsules.

La façana posterior, junt amb la terrassa, configura un petit espai d'estètica historicista o romàntica. En aquesta part el cos posterior consta de tres plantes. La part alta és flanquejada per sengles finestres rematades amb uns aixafats arcs de ferradura. A la planta intermèdia es genera una galeria sota porxo formada per amplis finestrals i una barana balustrada amb decoració pintada. El pati queda sota l'ombra de diferents arbres i conserva una font commemorativa decorada amb relleus.

A l'interior, l'àmplia sala del bar conserva part de la fusteria i dels vitralls originaris. Té pilars de fosa intermedis i els sostres són aixecats sobre bigues de fusta. Al pis superior es manté sense gaires canvis la sala de teatre, pavimentada amb enrajolat hidràulic. A la part posterior és interessant l'espai del despatx que dona a la galeria i que conserva una part del mobiliari antic.

Història

L'any 1891 es va fundar el Centre Instructiu i Recreatiu, que agrupava els sectors esquerrans i republicans de Balsareny. Els seus líders estaven vinculats a la Fraternidad Republicana d'Alejandro Lerroux i a la seva representació manresana de part de Maurici Fius i Palà. Durant els primers quinze anys la seu de l'entitat fou a casa del seu primer president, Josep Casaldàliga, al carrer del Trull, però moltes de les activitats es feien al saló de l'Ateneu, al carrer Raval.

De seguida el cap principal de l'entitat fou Josep Escaler. Durant els anys 1902 i 1903 Escaler fou alcalde. El 1904 es van produir uns aldarulls en el transcurs d'un ball que van acabar amb una persecució als agents de la Guàrdia Civil i que va comportar que el local de l'Ateneu fou clausurat. Pensant que era millor disposar d'un local propi el mateix Escaler va impulsar el 1905 la construcció de l'edifici del Casino. Ja el 1906, tot i que estava en obres, s'hi feia alguna celebració i la volta es va ensorrar. Per impulsar l'obra es va comptar amb la col·laboració popular però, tot i això, per la manca de recursos els treballs es van allargar força anys. El nou local no es va inaugurar fins el 1910. Com que els fundadors de l'entitat eren republicans i lerrouxistes els seus detractors van batejar el nou local com "la Casa del Pueblo". Popularment, però, sempre fou conegut com el Casino.

L'edifici comptava amb una escola laica, mixta i de pedagogia moderna que va destacar per la sòlida formació humanista que impartia (des de 1912), una important biblioteca, un local d'esbarjo amb billars i escacs, un grup teatral que, a diferència del parroquial, també incloïa noies, un cor de caramelles laiques i

un cafè, on se celebraven concerts i balls, però també actes culturals i polítics. Ben aviat s'hi van fer també projeccions de cinema. L'entitat també va organitzar les festes de l'arbre. En aquest sentit, el Casino feia de contrapunt progressista al Centre Parroquial, que també tenia les seves derivacions culturals, amb escola, coral, etc. Durant molts anys l'home fort del republicanisme local fou Marc Soler Marigot. El 1916 del Casino se'n va escindir un grup anomenat els Neutrals, liderat per Jacint Orriols Bassany i que va obrir un local al mateix carrer. El nom al·ludeix al fet que estaven disconformes amb la ideologia massa anticlerical del Casino però també marcaven diferències amb el grup del Centre Catòlic (Carreté, Benéitez, 2002: 31).

Durant la Guerra Civil el local fou confiscat per la CNT-FAI, i en els primers anys de la postguerra la casa va ser saquejada i els arxius destruïts. Comissat per l'Estat el 1939, l'edifici va passar a titularitat d'una Junta Local de Beneficència, que l'administrà fins el 1954. Aquell any s'hi va instal·lar el cine Victoria. Després de la reinstauració de la Democràcia, poc després de les eleccions de 1979 i amb el consens de tots els partits polítics, fou retornat als seus antics propietaris. L'any 1980 el local fou reinaugurat com a cafè i sala d'espectacles. En l'actualitat la societat continua existint i s'han reprès algunes de les activitats de l'entitat. El bar també continua obert.

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon (1995). *Balsareny a principi de segle*. Cercle Cultural de Balsareny; Ajuntament de Balsareny, p. 7-9, 83-87, 93-98.

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÉITEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 31.

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 167.

MASPLÀ, Laura; GUDAYOL, Josep; BESSA, Ramon (1991). *Centenari del Centre Instructiu i Recreatiu. 1891-1991*. Balsareny.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 121.

